

0401/651 від 26.03.2025

**Програма вступного іспиту зі спеціальності В11 Філологія Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти з української літератури, української мови, світової літератури, слов'янських мов та літератур для вступників до аспірантури філологічного факультету на освітньо-наукову програму Філологія (українська мова та література, слов'янські мови та літератури, світова література). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 31 с.**

Укладена згідно з Правилами прийому на навчання до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна для здобуття вищої освіти в 2025 році (від 17 березн 2025 р.).

### Розробники:

#### **предметний напрям – українська мова**

Нелюба А. М., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови філологічного факультету;

#### **предметний напрям – українська література**

Матушек О. Ю., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри історії української літератури філологічного факультету;

Борзенко О. І., доктор філологічних наук, професор кафедри історії української літератури філологічного факультету.

Ісіченко Ю. А., доктор філологічних наук, професор кафедри історії української літератури філологічного факультету;

#### **предметний напрям – світова література**

Чернокова Є. С., доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету;

#### **предметний напрям – слов'янські мови та літератури**

Чернцова О. В., доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету;

Шеховцова Т. А., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету;

Педченко Л. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету.

### **Пояснювальна записка**

Головна мета додаткового вступного випробування за предметними напрямами (українська мова та література, слов'янські мови та літератури, світова література) для вступників на навчання для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю В11 Філологія – перевірити базові знання згідно цих предметних напрямів: теоретичні та практичні, володіння методологічним інструментарієм сучасних досліджень та наявність здібностей для проведення наукових досліджень у цих сферах.

Програма додаткового вступного випробування відповідає «Правилам прийому на навчання до аспірантури та докторантури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в 2025 році (для громадян України, іноземців, які постійно проживають в Україні на законних підставах, осіб, яким надано статус біженця в Україні, та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту)» (Додаток 7.1).

Додаткове вступне випробування спрямоване на оцінювання знань майбутніх науковців, які не мають базової освіти за визначеними предметними напрямами (українська мова та література, слов'янські мови та літератури, світова література) за другим рівнем.

Вступний екзамен до аспірантури має на меті визначити рівень професійної підготовки потенційного аспіранта, ґрунтовність його знань з певного предметного напрямку (українська мова та література, слов'янські мови та літератури, світова література), усвідомлення актуальних методологічних проблем дослідження літературного та мовного процесів та потенційну спроможність до їхнього вирішення на матеріалі майбутньої теми дисертаційного дослідження.

Потенційний аспірант повинен дотримуватись у відповідях на питання правил і норм академічного дискурсу, навичок самостійного творчого мислення й послідовного викладу власних думок. Обов'язковим є знання ключових концептів і теорій у царині зазначених предметних напрямів, посилення на праці провідних дослідників у цих галузях.

**Іспит включає 3 питання.** Відповідь на кожне питання оцінюється за 200-ою шкалою. Сума балів за іспит рахується за формулою:  $(B1+B2+B3):3$ , де B1 – бали, отримані вступником за перше питання, B2 – за друге, B3 – за третє.

#### **В оцінюванні враховуються такі критерії:**

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;
- якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;
- рівень володіння дослідницькими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези та логіку їх перевірки, обґрунтовувати висновки;

- академічна доброчесність (запобігання списування, підтасовування, маніпулювання, фіктивного виконання завдань).

**Критеріями оцінювання відповіді здобувача є:**

Зміст відповіді:

- повнота розкриття питання;
- уміння аналізувати, порівнювати, класифікувати і критично узагальнювати різні наукові напрями і школи;
- знання і адекватне використання основної літератури, літератури за власною темою здобувача, у т.ч. останніх років, вітчизняних і зарубіжних авторів;
- аналітичність міркування, уміння робити порівняння, висновки;
- знання методів й методик наукового аналізу матеріалу, вміння інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів;
- уміння використовувати доробок науки у власному дослідженні: обґрунтовувати вибір оптимальних дослідницьких підходів й методів для аналізу конкретного матеріалу;
- уміння використовувати знання з обраної спеціальності для розв'язання складних задач і проблем, що потребують оновлення та інтеграції знань, у т.ч. в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

**Форма відповіді:**

- цілісність, систематичність та аргументованість викладу;
- логічна послідовність, культура наукового мовлення (адекватне використання термінологічного апарату); переконливість аргументації.

| Вимоги змісту підготовки здобувачів, сформульовані у термінах результатів навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Бали      | Оцінка   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|----------|
| <u>Максимально повна відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач повністю розкриває питання; демонструє вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати і критично узагальнювати наукові напрями; знає і адекватно використовує наукову літературу, у т.ч. новітню; здатен обґрунтувати вибір оптимальних дослідницьких підходів, знає методики аналізу і вміє їх використовувати у власному дослідженні, у т.ч. в умовах неповної/недостатньої інформації. Аргументовано, логічно й послідовно висловлює свої думки, адекватно користується термінологією науки, переконливо подає свою відповідь. | 180 – 200 | Відмінно |
| <u>Переважаюча відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач повністю розкриває питання;                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 160 – 179 | Добре    |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |           |              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|--------------|
| демонструє вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати наукові напрями; знає і адекватно використовує наукову літературу, у т.ч. новітню; знає провідні дослідницькі підходи, методики аналізу і вміє їх використовувати у власному дослідженні. Аргументовано, логічно й послідовно висловлює свої думки, адекватно користується термінологією науки. Втім допускає несуттєві неточності.                                                                                                                                                                                                                      |           |              |
| <u>Достатня відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u><br>здобувач розкриває провідні аспекти проблеми; демонструє вміння аналізувати і класифікувати провідні наукові напрями; знає основну наукову літературу, у т.ч. новітню; знає дослідницькі методи і методики аналізу і частково вміє їх використовувати у власному дослідженні. Висловлює свої думки здебільш аргументовано, логічно й послідовно. Втім не має достатніх знань та вмінь для критичного узагальнення теоретичних засад, формулювання висновків; допускає несуттєві неточності, є завжди висловлюється послідовно і переконливо. | 140 – 159 | Добре        |
| <u>Неповна відповідність вимогам до змісту та/або форми відповіді,</u> поверхове й фрагментарне володіння проблематикою, нездатність до аргументованого, логічного й послідовного розкриття питання.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 100 – 139 | Задовільно   |
| Невідповідність вимогам до змісту та форми відповіді.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 1 – 99    | Незадовільно |

**Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка з вступного випробування складає не менше 100 балів.**

## ЗМІСТ ДОДАТКОВОЇ ПРОГРАМИ. Предметний напрям – українська мова

### ЛЕКСИКОЛОГІЯ ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ

1. Сучасна українська літературна мова. Визначення, ознаки, функції.
2. Лексичне значення слова. Слово і поняття.
3. Типи лексичних значень.
4. Моно- та полісемія слова.
5. Розвиток лексичного значення слова.
6. Переносне значення та переносне вживання.
7. Види перенесень: метафора, функціональне перенесення, метонімія, синекдоха.
8. Парадигматичні відношення в лексиці (синонімія, антонімія, омонімія, паронімія).
9. Склад української лексики з погляду її походження. Лексика української мови з погляду її вживання.
10. Соціальні та територіальні діалекти.
11. Активний і пасивний склад лексики.
12. Стилїстична диференціяція лексики.
13. Поняття фразеологізму.
14. Семантика і структура фразеологічних одиниць (ФО).
15. Класифікація ФО. Джерела фразеології.

### ФОНЕТИКА, ОРФОГРАФІЯ.

1. Поняття про фонетику та фонологію.
2. Фонема та її властивості.
3. Основні аспекти вивчення звуків. З
4. Вукове поле фонем.
5. Фонема та її алофони.
6. Система голосних фонем української мови, історичний коментар.
7. Система приголосних фонем, їх характеристика.
8. Звукові поля голосних та приголосних фонем.
9. Основні чергування голосних. Історичний коментар.
10. Основні чергування приголосних. Історичний коментар.
11. Види звукових змін (епентеза, протеза, дієреза, гаплогія, спрощення).
12. Наголос як фонетичне явище.
13. Засоби милозвучності української мови.
14. Найголовніші правила української орфоепії.
15. Принципи української орфографії.
16. Сучасний український правопис.

### МОРФЕМІКА

1. Основні поняття морфеміки (морф і морфема; характерні риси морфем; особливості аломорфів).

2. Характеристика кореневих і афіксальних морфем. Історичні зміни в морфемній будові слова (опрощення, перерозклад, ускладнення, декореляція).

### *СЛОВОТВІР*

1. Основні поняття словотвору (твірна основа й формант; мотивованість, критерії встановлення напрямку мотивації; словотвірне значення; словотвірний тип; словотвірне гніздо).
2. Морфологічні та неморфологічні способи словотворення сучасної української мови.
3. Морфонологічні зміни при словотворенні (чергування, усічення, нарощення, накладання).

### *МОРФОЛОГІЯ*

1. Основні граматичні поняття (граматичне значення слова, способи та засоби його вираження; граматична категорія).
2. Поділ на частини мови та критерії їх виділення.
3. Морфологічні категорії сучасної української мови.
4. Лексико-граматичні та граматичні категорії іменника.
5. Поняття про прикметник.
6. Семантико-граматичні групи прикметників.
7. Числівник як повнозначна частина мови. Розряди числівників.
8. Займенник.
9. Суперечливість поглядів на місце займенника в морфологічній системі української мови.
10. Лексико-граматичні ознаки та словозміна займенників.
11. Дієслово як носій динамічної ознаки.
12. Граматичні категорії дієслова.
13. Прислівник.
14. Розряди прислівників за значенням.
15. Службові частини мови.

### *СИНТАКСИС*

1. Синтаксис як розділ граматики.
2. Основні одиниці синтаксису. Словосполучення як одиниця синтаксису. Підрядні словосполучення та їх типи.
3. Речення як основна синтаксична одиниця.
4. Структурно-семантичні типи речень. Просте і складне речення. Типи речень за метою висловлення.
5. Просте речення.
6. Двоскладні речення.
7. Головні члени речення.
8. Підмет і присудок, їх типи та способи вираження.
9. Односкладні речення, їх структурно-семантичні різновиди.
10. Другорядні члени речення, їх типи та способи вираження. Повні й неповні

речення.

- 11.Складне речення.
- 12.Принципи класифікації складних речень.
- 13.Складносурядні речення.
- 14.Засоби зв'язку, змістові відношення між частинами, розділові знаки.
- 15.Складнопідрядні речення. Типи складнопідрядних речень.
- 16.Безсполучникові складні речення. Засоби зв'язку частин безсполучникових складних речень.
- 17.Структурно-семантичні типи безсполучникових складних речень.
- 18.Складні речення з різними видами зв'язку, їх основні різновиди.
- 19.Пряма мова, розділові знаки.
- 20.Непряма мова.
- 21.Невласне пряма мова.
- 22.Принципи української пунктуації.

## ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

1. Періодизація історії української літературної мови.
2. Зміни в змісті поняття «українська літературна мова» на різних історичних етапах.
3. Т. Г. Шевченко – реформатор української літературної мови.
4. Основні тенденції розвитку української літературної мови на сучасному етапі.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 23.Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
- 24.Волкотруб Г.Й. Практична стилістика української мови : навч. Посібник. Тернопіль : Видавництво «Підручники і посібники», 2008. 256 с.
- 25.Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
- 26.Головащук С.І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. Київ, 1995.
- 27.Дяков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ, 2000.
- 28.Кочан І. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами в сучасній українській мові. Львів: Видавничий центр ЛНУ, 2004. 519 с.
- 29.Культура української мови: довідник; за ред. В. М. Русанівського. Київ: Либідь, 1990. 304 с.
- 30.Мацько Л. І., Сидоренко О.М. Стилiстика української мови: підручник; за ред. Л.І. Мацько. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
- 31.Непийвода Н. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). Київ: Міжнародна фінансова агенція, 1997. 303 с.
- 32.Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство:

- Підручник. Львів: Світ, 1994.
33. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови : підручник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.
34. Струганець Л. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ столїття. Тернопіль: Астон, 2002. 352 с.
35. Українська мова. Енциклопедія. Київ: Вид-во “Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 2004. 752 с.

## **Предметний напрям – українська література**

### **ФОЛЬКЛОРИСТИКА**

1. Порівняйте календарно-обрядову та родинно-обрядову творчість, визначте спільне й відмінне.
2. Проаналізуйте думи та історичні пісні, вкажіть на спільне й відмінне.
3. Охарактеризуйте балади та ліричні пісні, поясніть, що в них є спільного й відмінного.
4. Проаналізуйте жанр народної казки. Вкажіть, у чому виявляється «історичність», «чарівність», «час», «простір», «семиперсонажність» чарівних (героїчних) казок. Як виявляються залишки давніх культів у казці?
5. Порівняйте тематичні групи родинно-побутових та суспільно-побутових пісень, з'ясуйте спільне й відмінне в них.
6. Жанрові різновиди та класифікація народних паремій. Охарактеризуйте поетику малих жанрів фольклору.
7. Поясніть, як взаємодіють міф і народна творчість. Визначте роль християнства в розвитку українського фольклору (наведіть два-три приклади впливу на жанри усної народної творчості).

### **ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

8. Поняття «літературознавство», основні й допоміжні літературознавчі дисципліни.
9. Література як словесний вид мистецтва. Своєрідність літератури порівняно з іншими видами мистецтва.
10. Поняття «художній образ», основні ознаки й функції. Принципи класифікації художніх образів.
11. Поняття про сюжет. Сюжет і фабула. Типи сюжетів (хронікальний, концентричний).
12. Загальна характеристика літературних родів.

### **ЛІТЕРАТУРА Х – ХVІІІ ст.**

13. Концептуальна насаженість «Слова про закон і благодать» Іларіона.
14. Механізми виникнення і розвитку життйної літератури українського Середньовіччя (ХІ-ХV ст.).
15. Історичний наратив епохи Середньовіччя. «Руський літопис», його структура та сюжетика.
16. Образ «великої руїни» в «козацьких літописах».
17. Шкільна драма, її жанрові різновиди.
18. Вертепна драма як синтез фольклорних і літературних традицій.

- 19.Світ символів збірки Григорія Сковороди «Сад божественних пісень».
- 20.Творчість мандрівних дяків, її зв'язки з народною сміховою культурою.

#### ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст.

- 21.Жанрова своєрідність, тематика, образи «Енеїди» І. Котляревського.
- 22.«Наталка Полтавка» І. Котляревського: ідейний зміст, образи.
- 23.Повість Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся»: ідейний зміст, образи.
- 24.Балади Т. Шевченка «Причинна», «Тополя».
- 25.Поеми Т. Шевченка «Катерина», «Наймичка»: тематика, образи.
- 26.Лірика Т. Шевченка 1843-1845 рр. («Розрита могила», «Заповіт», «Холодний Яр», «Минають дні, минають ночі...» та інші твори).
- 27.Антимонархічна та антиколоніальна ідеї в поемах Т. Шевченка «Сон» і «Кавказ».
- 28.Поетичний цикл Т. Шевченка «В казематі» («Садок вишневий коло хати», «Мені однаково...», «Н. Костомарову» та інші твори).
- 29.Лірика Т. Шевченка 1847 – 1861 рр.: мотиви, образність («Ну що б, здавалося, слова...», «Мені тринадцятий минало...», «І виріс я на чужині...», «Доля», «Сестрі», «Ісая. Глава 35»).

#### ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX ст. – ПОЧАТКУ XX ст.

- 30.Роман А. Свидницького «Люборацькі»: історія створення та видання, жанрова форма, проблематика, образи.
- 31.Співомовки (приказки) С. Руданського: особливості форми, проблематика, образи.
- 32.Роман І. Нечуя-Левицького «Хмари»: смисл назви, тема, проблематика, образи, сюжетно-композиційна будова, літературний контекст.
- 33.Роман Панаса Мирного та І. Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»: історія створення та видання, символіка назви, жанрова форма, проблематика, образи, сюжетно-композиційні особливості.
- 34.Збірка І. Франка «Зів'яле листя»: обставини появи, авторські передмови, цикли, мотиви, символіка.
- 35.Роман І. Франка «Перехресні стежки»: історія створення та видання, проблематика, образи, жанрова форма, літературний контекст.
- 36.Поема І. Франка «Мойсей»: джерела, проблематика, образи.
- 37.Збірка І. Франка «З вершин і низин»: час появи, два видання, структура, тематика, наскрізна символіка.
- 38.Поезія Лесі Українки: збірки, провідні мотиви, образи.
- 39.Жанрова специфіка, проблематика, образи драми Лесі Українки «Лісова пісня».
- 40.Драма Лесі Українки «Камінний господар»: своєрідність осмислення світової теми, проблематика, поетика.
- 41.Жанрово-стильова своєрідність, проблематика, система образів новели М. Коцюбинського «Intermezzo».
- 42.Модерністська повість «Тіні забутих предків»: проблематика, міфопоетика.
- 43.Проблематика в творах О. Кобилянської «Людина», «Царівна».
- 44.П'єси В. Винниченка «Чорна Пантера і Білий Медвідь», «Закон»: конфлікти і характери.
- 45.Роман В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля»: жанрова своєрідність, проблематика, образи.

## ЛІТЕРАТУРА XX ст.

- 46.Збірка «Сонячні кларнети» П. Тичини: провідні проблеми, поетика.
- 47.Новелістика М. Хвильового: проблематика, образи, художня своєрідність.
- 48.Жанрова своєрідність роману В. Підмогильного «Місто», проблематика, колізії, образи.
- 49.Проблематика, образи, жанр роману В. Домонтовича «Доктор Серафікус».
- 50.Комедія «Мина Мазайло» М. Куліша: проблематика, образи, поетика.
- 51.«Патетична соната» М. Куліша: сценарна історія, проблематика, образи, композиція.
- 52.Роман Ю. Яновського «Майстер корабля»: проблематика, образи, жанрово-стильові особливості.
- 53.Ревізійна модель війни в кіноповісті «Україна в огні» О. Довженка.
- 54.Художній світ новелістики Григора Тютюнника.
- 55.Роман Л. Костенко «Маруся Чурай»: провідні мотиви, образна система.
- 56.Лірика Ліни Костенко: провідні мотиви, образи.
- 57.Історіософія роману «Берестечко» Л. Костенко, своєрідність поетики.
- 58.Драматична поема «Сніг у Флоренції» Л. Костенко: проблематика, образи, символіка.

**Рекомендована література****Основна література:**

1. Возняк Михайло. Історія української літератури: У 2 кн. Львів, 1992-1994. Кн.1-2. Електронна версія: [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://chtyvo.org.ua/authors/Mykhailo\\_Vozniak/Istoria\\_ukrainskoi\\_literatury\\_Kn1/](https://chtyvo.org.ua/authors/Mykhailo_Vozniak/Istoria_ukrainskoi_literatury_Kn1/) та [https://chtyvo.org.ua/authors/Mykhailo\\_Vozniak/Istoria\\_ukrainskoi\\_literatury\\_Kn2/](https://chtyvo.org.ua/authors/Mykhailo_Vozniak/Istoria_ukrainskoi_literatury_Kn2/)
2. Єфремов Сергій. Історія українського письменства. Ляйпціг-Вецляр: Українська накладня, 1924. Т. 1. 448 с. Електронна версія: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/literaturoznavstvo/3800-yefremov-s-istoriya-ukrayinskogo-pismenstva-t-1/> Ляйпціг: Українська накладня, 1919. Т. 2. 458 с. Електронна версія: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/literaturoznavstvo/2872-yefremov-s-istoriya-ukrayinskogo-pismenstva-t-2/>
3. Ісиченко Ігор, архієпископ. Історія української літератури : Епоха Бароко (XVII-XVIII ст.). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, рекомендований Міністерством освіти і науки України. Львів; Київ; Харків: Святогорець, 2011. 568 с. Електронна версія: [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://chtyvo.org.ua/authors/Isichenko/Istoriia\\_Ukrainskoi\\_literatury\\_epokha\\_baroko\\_XVIIIXVIII\\_st/](https://chtyvo.org.ua/authors/Isichenko/Istoriia_Ukrainskoi_literatury_epokha_baroko_XVIIIXVIII_st/)
4. Історія української літератури: У 12 т. К.: Наук. думка, 2014. Т. 2. Давня література (друга половина XVI-XVIII ст.).
5. Чижевський Дмитро. . Історія української літератури (від початків до доби реалізму). Нью-Йорк, 1956. 511 с. Електронна версія: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/chyzh/chy.htm>

6. Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есе, полеміка. К.: Основи, 1997.
7. Історія української літератури ХІХ ст.: [навч. посіб. для філол. спец. вищ. навч. закл.: у 3 кн.] за ред. М. Т. Яценка. К.: Либідь, 1995–1997. Кн. 2: 40-і–60-ті роки ХІХ ст. / [М. П. Бондар, О. І. Гончар, Ю. О. Івакін та ін.]. 1996. Кн. 3: 70-ті–90-ті роки ХІХ ст. / [М. П. Бондар, Т. І. Гундорова, Н. В. Левчик та ін.]. 1997.
8. Історія української літератури ХІХ ст.: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.: у 2 кн. / [М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, О. І. Гончар та ін.]; за ред. М. Г. Жулинського. К.: Либідь, 2005–2006. Кн. 1. 2005.
9. Історія української літератури ХІХ ст.: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.: у 2 кн. / [М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, О. І. Гончар та ін.]; за ред. М. Г. Жулинського. К.: Либідь, 2005–2006. Кн. 2. 2006.
10. Історія української літератури 19 століття (70-ті–90-ті роки): підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів: у 2 кн. / О. Д. Гнідан, Л. С. Дем'янівська, С. С. Кіраль та ін.; за ред. О. Д. Гнідан. К.: Вища шк., 2002–2003. Кн. 1. 2002.
11. Історія української літератури 19 століття (70-ті–90-ті роки): підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів: у 2 кн. / О. Д. Гнідан, Л. С. Дем'янівська, С. С. Кіраль та ін.; за ред. О. Д. Гнідан. К.: Вища шк., 2002–2003. Кн. 2. 2003.
12. Історія української літератури другої половини ХІХ ст.: [підруч. для філол. фак. ун-тів та пед. ін-в] / [В. М. Поважна, М. С. Грицай, Г. К. Сидоренко та ін.]; за ред. В. М. Поважної, М. Г. Грицяя. 2-е вид. К.: Вища шк., 1986.
13. Історія української літератури другої половини 19 століття (70-ті–90-ті роки): навч.-метод. посібн. для студ. філол. фак. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009.
14. Історія української літератури. У двох томах. Том перший. Дожовтнева література / [авт. тому: М. П. Бондар, О. І. Гончар, М. С. Грицюта та ін.; відп. ред. М. Т. Яценко]. К.: Наук. думка, 1987.
15. Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. / за ред. Н. Й. Жук, В. М. Лесина. 3-тє вид. доп. і перероб. К.: Вища шк., 1989.
16. Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття / за ред. П. П. Хропка; [авт.: П. П. Хропко, П. І. Орлик, О. Д. Гнідан, В. Ф. Погребенник]. К.: Вища шк., 1991.
17. Історія української літератури ХХ століття: у двох книгах: [підручник]. Книга перша: Перша половина ХХ століття / за ред. В. Г. Дончика. К.: Либідь, 1998.
18. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: [у двох книгах: підручник]. Книга 1 / за заг. ред. О. Д. Гнідан. К.: Либідь, 2005.
19. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст.: [у двох книгах: підручник]. Книга 2 / за заг. ред. О. Д. Гнідан. К.: Либідь, 2006.
20. Історія української літератури ХХ-поч.ХХІ ст.: навч. посібник: у 3 т. / за ред. В. І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2013.

- 21.Ковалів Ю.І. Історія української літератури: кінець XIX - початок XXI ст.: підручник у 10 т. Київ: Академія, 2013 - 2019. Т.4-7.
- 22.Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. Книга 2: [навч. посіб.] / [упоряд., авт. передм. та прим. П. М. Федченко]. К.: Либідь, 1998.
- 23.Українське слово : хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. (у трьох книгах). Книга перша / [упоряд.: В. Яременко, Є. Федоренко]. К.: Рось, 1994.
- 24.Історія української літератури XX ст.: У 2 кн. Київ, 1998.
- 25.Агеєва В. Апологія модерну: обрис XX віку. Київ, 2011.
- 26.Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ, 1997.
- 27.Зборовська Н. Код української літератури. Київ, 2006.
- 28.Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: Антологія 1917–1933. Київ., 2003.
- 29.Костюк Г. Зустрічі і прощання. Нью-Йорк, 1998.
- 30.Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. : У 3 т. Київ, 1993, 1994.
- 31.Ференц Н.С. Основи літературознавства. – К. : Знання, 2011. – 432 с. – (Вища освіта XXI століття).
- 32.Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. Олександра Галича. – К. : Либідь, 2001, 2005, 2006.
- 33.Хализев В. Е. Теория литературы: Учебник для вузов. – 2-е изд. – М.: Высш. шк., 2000. – 397 с.

#### **Додаткова література:**

1. Бондар М. П. Поезія пошевченківської епохи. Система жанрів / М. П. Бондар; АН УРСР, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка ; [відп. ред. П. М. Федченко]. К.: Наук. думка, 1986. 325 с.
2. Вертій О. І. Народні джерела національної самобутності української літератури 70-х–90-х рр. XIX ст. Суми: Собор, 2005. 447 с.
3. Ворок Х. Поетика сновидінь у прозі Івана Франка. ... Дис. на здоб. наук. ст. к. ф. н. 10.01.01 - укр. літ. Львів, 2017. [https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/dis\\_vorok.pdf](https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/dis_vorok.pdf)
4. Долгушева О. В. Художня сугестія «релігійної сварки» у прозі й публіцистиці Марка Твена та Івана Нечуя-Левицького // Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки. 2017. Вип. 153. С. 87-92.
5. Історія української літературної критики та літературознавства: хрестом.: у трьох кн. затв. МОН України як навч. пос. для студ. філол. вищ. навч. закл. освіти / [упоряд., авт. передм. та прим. П. М. Федченко]. К.: Либідь, 1998. Кн. друга. 1998. 350 с.
6. Козлов Р. А. Хронотопіка Франкових драм. Кривий Ріг: Б. в., 2012.
7. Легкий М. Гуцульський триптих Франкової прози: специфіка моделювання художнього світу//Вісн. Львів. ун-ту. Сер.: філолог. 2015. Вип. 62

[http:// old.philology.lnu.edu.ua/visnyk/62\\_2015/4.pdf](http://old.philology.lnu.edu.ua/visnyk/62_2015/4.pdf)

8. Легкий М. Проза І. Франка як психобуттєвий та соціокультурний феномен//Слово і час. 2019. Номер 2.
9. Левін Пауліна. Польські контексти українського бароко, шкільної драми та театру / Відп. ред. Р. Радишевський. Київ: Талком, 2020. 784 с.
10. Мариненко Ю. І. Нечуй-Левицький і модернізм // Наукові записки КЛУ. Серія Філологічні науки. 2019. Вип. 175. С. 124-430.
11. Михайлин І. І. С. Нечуй-Левицький і М. Я. Данилевський: історія однієї полеміки // Медіапростір. 2017. Спецвип. № 10. С. 3–11.
12. Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ – початку ХХ ст.: зб. наук. пр. / АН УРСР, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка; [відп. ред. М. Т. Яценко]. К.: Наук. думка, 1986. 296 с.
13. Українська література ХІХ століття: хрестоматія: навчальний посібник / упоряд. Надія Марківна Гаєвська; переднє слово Микола Григорович Жулинський. К.: Либідь, 2006. 1327 с.
14. Терещенко О. М. І. Нечуй-Левицький та Емський указ // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: історичні науки. Луцьк, 2016. Вип. №13 (338). С. 36-42.
15. Ткачук М. П. Українська поезія останньої третини ХІХ століття: основні тенденції розвитку й естетична стратегія: навч. посіб. Т.: ТДПУ, 1998. 79 с.
16. Дзюба І. "Є поети для епох". Київ: Либідь, 2011. 208 с.
17. Кодак М. П. Драматика Миколи Куліша ("Патетична соната"). Луцьк: ПВД: "Твердиня", 2011. 112 с.
18. Артамонов О. "Доктор Серафікус" В.Домонтовича: осмислення епохи через призму біблійних символів // СіЧ.2015. № 5. С.67- 75.

### **Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення**

1. Григорій Сковорода: Повна збірка творів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.skovoroda.org.ua/home>
2. Diasporiana: Електронна бібліотека. Проект зі збереження інтелектуальної спадщини української діаспори. - [Електронний ресурс]. <http://diasporiana.org.ua>
3. Життя і творчість Григорія Савича Сковороди. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scovoroda.info/>
4. Ізборник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/>
5. Киевская старина – Київська минувшина: Всі журнали. [Електронний ресурс]. - <http://iht.univ.kiev.ua/library/kyevskaya-starina/all-volumes> Русская историческая библиотека, издаваемая Археографической комиссией [Електронний ресурс]. – Режим доступу:– Памятники полемической литературы: тт. 4, 7, 19.
7. Франко Іван.  
Зібрання творів у п'ятдесяти томах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bookva.org/books/1940>

8. Філологічний простір: <http://www.filolog.in.ua/>
9. ЛітАкцент: <http://litakcent.com/category/litakcent-roku>
- 10.БібліотекаУкраїнської Літератури: <http://www.ukrlib.com.ua/>
- 11.Українська література в Інтернеті: <http://www.share.net.ua/>
- 12.ЛітКлуб: <http://litclub.org.ua>
- 13.Публічна електронна бібліотека української художньої літератури: <http://ukrlit.org>
- 14.Літературний процес 20-х років ХХ ст.: дискусії, полеміки: <http://dspace.tnpu.edu.ua/>
- 15.Інститут літератури ім. Т.Шевченка: <http://www.ilnan.gov.ua/index.htm>
- 16.Національна спілка письменників України: <http://www.nspu.org.ua>
- 17.Українська література: електронна бібліотека: <http://www.ukrlit.com.ua>
- 18.Енциклопедія української літератури: <http://www.proza.cjm.ua>
- 19.Українська бібліотека «Джерело»: <http://ukrlib.com>
- 20.Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка: <http://www.philology.Kiev.ua>
- 21.НДІ українознавства: <http://www.rius.kiev.ua>
- 22.Український лінгвістичний портал: <http://www1.ulif.org.ua/ulif/>
- 23.Українська бібліотека «Джерело»: <http://ukrlib.com>

## Предметний напрям – світова література

### АНТИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антична спадщина і світова література. Традиція і наслідування. Поняття «антична література». Історичні, хронологічні та географічні межі античної культури і словесності.
2. Давньогрецька міфологія та антична література. Основні міфологічні цикли як сюжетне джерело античної літератури. Структура поем Гомера «Іліада» і «Одіссея». Особливості образної системи героїв гомерівських поем.
3. Зародження, розквіт і занепад культури грецького поліса й творчість Есхіла, Софокла та Евріпіда. Грецький театр як школа етичного та естетичного виховання полісного суспільства.
4. Різновиди давньогрецької комедії. Художній світ комедій Аристофана. Менандр як представник нової аттичної комедії.
5. Проблема спадкоємності й новаторства давньоримської літератури. Періодизація літератури Давнього Рима.
6. Загальна характеристика доби переходу від республіки до імперії («Золоте століття» римської літератури). Вергілій, Горацій, Овідій.
7. Специфіка давньоримської комедії. Творча спадщина Плавта, Теренція.
8. Давньоримська ораторська традиція. Цицерон.
9. Творчість Лукреція. Особливості поеми «Про природу речей»: структура, філософська основа, дидактизм.
10. «Золоте століття» римської літератури. Творчість Вергілія й Горація. Пізня римська імперія й творчість Апулея. Роман «Метаморфози» або «Золотий осел».

### ЛІТЕРАТУРА СЕРЕДНІХ ВІКІВ І ВІДРОДЖЕННЯ

1. Специфіка середньовічної культури та джерела її виникнення. Епічна спадщина європейських народів. Основні теми епосу, його структурні й типологічні особливості.
2. Етика та естетика куртуазності. Жанрове розмаїття лицарської лірики.. Лицарський роман. Основні цикли.
3. Міська культура і література. Середньовічний театр. Проблема межі: середньовічна та ренесансна картини світу у творчості Данте Аліг'єрі.
4. Загальна характеристика філософії та естетики доби Відродження в історії європейської культури. Розвиток і криза гуманізму. Специфіка Відродження в різних країнах.
5. Особливості розвитку Ренесансу в Італії, його періодизація та представники. Творчість Данте. Співвідношення елементів культури та ідеології Середньовіччя й Ренесансу. Аналіз «Божественної комедії». Дж. Боккаччо та його літературне мислення. «Декамерон» як енциклопедія жанрів європейської культури.
6. Особливості виникнення та розвитку ренесансно-гуманістичного руху у Франції. Періодизація, представники. Переосмислення елементів народної сміхової культури у творчості Ф. Рабле.
7. Специфіка іспанської літератури Відродження. Форми ренесансного іспанського роману та їх синтез у романі М. Сервантеса «Дон Кіхот».
8. Характеристика англійського Відродження: хронологічні межі, основні напрями літературного розвитку, представники.
9. Творчість В. Шекспіра. Основні етапи творчості, їх загальна характеристика. «Шекспірівське питання». Хроніки В. Шекспіра. Проблематика, образи, художня своєрідність.
10. Комедії В. Шекспіра. Гра долі й випадку як підґрунтя колізій у любовних комедіях. Головні образи трагедій. Пізній період творчості В. Шекспіра. Зіткнення сил добра і зла в трагікомедіях «Зимова казка», «Буря».

#### ЛІТЕРАТУРА XVII – XVIII ст.

1. Класицизм і бароко як основні художні системи XVII століття.
2. Театр французького класицизму: походження і проблеми поетики. Трагедії П. Корнеля і Ж. Расіна: спільні та відмінні риси.
3. Ж.-Б. Мольєр і естетика класицизму. Жанрова своєрідність і різновиди мольєрівської комедії характеру.
4. Основні художньо-стильові напрями XVIII століття: класицизм, сентименталізм, рококо. Проблема просвітницької літератури.
5. Література французького Просвітництва. Творчість Вольтера і Руссо. Аналіз філософської повісті Вольтера «Кандід, або Оптимізм». Філософські погляди Ж.-Ж. Руссо та їх відображення у французькій культурі та літературі. Аналіз роману «Нова Елоїза».
6. Загальна характеристика англійської літератури епохи Просвітництва. Філософське і жанрове різноманіття романного жанру. Г. Філдінг-романіст.
7. Д. Дефо: творчий шлях і його місце в розвитку англійського роману епохи Просвітництва.
8. Дж. Свіфт і проблема сатиричного методу. Свіфт і Просвітництво.
9. Ф. Шиллер: етапи творчості. Драматургія періоду «бурі і натиску» і «веймарської класики». Естетичні погляди Шиллера і їх відображення в його драматургії. Аналіз однієї драми (за вибором)
10. Сентименталізм в літературі XVIII століття. Загальна характеристика. Аналіз творчості одного з представників напрямку.
11. Характеристика творчості Й.-В. Гете, його жанрове різноманіття. Періодизація. «Фауст» як підсумок німецького та європейського Просвітництва.

## ЛІТЕРАТУРА XIX ст.

12. Романтизм як творчий метод і літературний напрям кінця XVIII – початку XIX ст. Ключові естетичні, поетичні та жанрові категорії романтизму. Концепція людини у романтиків. Традиції античності у романтизмі.
13. Національна специфіка і своєрідність романтизму в Німеччині. «Ієнська школа». Літературні маніфести раннього німецького романтизму. Ф. Шлегель – теоретик раннього романтизму.
14. Творчість Е. Гофмана. Проблема романтичної особистості в новелах Е. Гофмана. Особливості системи персонажів. Роман «Життєві погляди kota Мурра».
15. Романтизм в Англії, його своєрідність. Романтичні і класицистичні традиції у творчості Дж. Байрона.
16. Творчість Шеллі. Поезія Кітса. Творчість Скотта: балади і поеми, історичний роман (цикли і жанрово-стилістичні особливості).
17. Романтизм у Франції: періодизація, відмінні риси французького романтизму.
18. Історичний роман у Франції в 1820-1830-х рр. Специфіка історичного роману Гюго «Собор Паризької Богоматері».
19. Творчий шлях Жорж Санд. Психологічний романтичний роман як новий жанр у французькій літературі XIX століття.
20. Своєрідність американського романтизму, його основні представники: естетичні концепції, жанри. Ранній романтизм: творчість В. Ірвінга, Дж. Купера. Е. По як засновник детективного жанру.
21. Пізній американський романтизм. Література аболіціонізму: В. Вітмен, Г. Бічер-Стоу.
22. Творчість О. де Бальзака та його роль у формуванні французького роману. Традиція роману виховання і французький варіант «роману кар'єри»: представники, основні твори.
23. Література Франції останній третині XIX століття. Творчий шлях П. Меріме: драматургія, новелістика, переклади. Творчість Г. Флобера.
24. Творчість Ч. Діккенса: новаторство прози.
25. В. Теккерей і англійський роман XIX ст. Історія і сучасність, відносини з романтизмом, розвиток англійських сатиричних традицій. Жанр нарису: «Книга снобів». «Ярмарок марнославства» – роман без героя.
26. Англійський «дамський роман» XIX ст.: специфіка авторської позиції, системи образів, проблематика. Творчість Емілії і Шарлотти Бронте.
27. Німецька література періоду реалізму. Творчість Г. Гейне.

## ЛІТЕРАТУРА к. XIX – поч. XX ст.)

1. Декаданс 70–90-х рр. XIX ст. і криза західноєвропейського гуманізму. Натуралізм як художній напрямок і метод.
2. Естетична теорія Е. Золяє
3. Авангардистські літературні течії початку століття (кубізм, футуризм та ін.). Експресіонізм.
4. Творчість Г. де Мопассана. Натуралізм та імпресіонізм у новелістиці Г. де Мопассана. Антигерой мопассанівської прози («Любий друг»).
5. М. Пруст. Проблема художнього методу М. Пруста. Рання імпресіоністична проза. Суб'єктивна епопея «У пошуках втраченого часу» і література «потoku свідомості».
6. М. Метерлінк і символістська драма. Періодизація творчого шляху.
7. Г. Ібсен – фундатор західноєвропейської « нової драми ». Проблемно-поетологічні засади « нової драми »: характер конфлікту, композиції, концепція героя, специфіка мови («Ляльковий дім»).
8. «Нова драма» к. XIX – поч. XX ст. та драматургія А. Стріндберга.

9. Проблема творчого методу Р. М. Рільке. Світ і людина в поезії Р. М. Рільке («Книга годин»).
10. Неоромантизм в англійській літературі (Р. Л. Стівенсон, Дж. Конрад, Р. Кіплінг, Р. Хаггард).
11. Символізм, імпресіонізм та естетизм в англійській культурі. Естетизм О. Уайльда. Творчість О. Уайльда («Портрет Доріана Грея»).
12. Б. Шоу та англійська драма к. XIX – поч. XX ст. Б. Шоу та Г. Ібсен («Квінтесенція ібсенізму»). Особливості драматургії Б. Шоу 90-х рр. («Неприємні п'єси» та «Приємні п'єси»). Новаторство драматургічного методу Б. Шоу. Парадокс у творчості письменника («Пігмаліон»).
13. Дж. Джойс. «Портрет митця замолоду» і становлення модерністської концепції творчості в Дж. Джойса. Проблема мистецтва в романі.
14. Літературний процес у США на рубежі століть. Трансформація теми «американської мрії». Тема громадянської війни в американській літературі кінця XIX ст. Романтизм, реалізм і натуралізм.
15. Творчість Марка Твена. Формування літературного міфу національної історії та становлення соціального роману: «Пригоди Гекльберрі Фінна».
16. Місце неоромантизму у творчості Дж. Лондона, герої його ранньої прози («Морський вовк»).
17. Т. Драйзер. Натуралізм і реалізм у передвоєнній творчості Т. Драйзера. Тема «американської мрії» в Т. Драйзера.

#### ЛІТЕРАТУРА XX ст.

1. Соціокультурна ситуація на початку XX ст. Декаданс і модернізм. Модернізм і авангардизм. Сукупність авангардистсько-модерністських напрямків: кубізм, футуризм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, роман «потoku свідомості», література екзистенціалізму, «алітература» («театр абсурду» і «новий роман») та ін. Сюрреалізм: філософсько-естетичні позиції.
2. Художній світ Ф. Кафки. Філософія абсурду у творчості Ф. Кафки. Романи-притчі: «Процес», «Замок».
3. Роман «потoku свідомості» в літературі XX ст. Динаміка модернізму у творчості Дж. Джойса. Філософія і поетика роману «Улісс».
4. Особливості «потoku свідомості» в ранній творчості В. Фолкнера («Галас і шал»).
5. Література «втраченого покоління». Е. М. Ремарк («На західному фронті без змін»), Р. Олдінгтон («Смерть героя»), У. Фолкнер («Солдатська нагорода»). Проблематика, типологія героя, поетика. Е. Хемінгуей. «Фієста (І сходить сонце)», «Прощавай, зброе!» як індивідуалістичний протест проти війни.
6. Загальна характеристика французької літератури. Екзистенціалізм як філософська і літературна течія. Роман «Нудота» як філософсько-естетичний маніфест Ж.-П. Сартра.
7. А. Камю. Метафізичний і соціальний зміст роману «Сторонній». Концепція «природної людини». Проблема морального вибору в романі «Чума».
8. Філософсько-естетична концепція «театру абсурду». С. Беккет, Е. Іонеско.
9. Загальна характеристика німецької літератури XX ст.
10. Головні принципи епічного театру Б. Брехта і їх втілення в п'єсах драматурга. Ефект «очуження» та способи його створення. Жанр драми-параболи.
11. Проблема німецької провини і відповідальності в романі Г. Белля «Більярд о пів на десяту». Особливості поетики.
12. В. Голдінг. Загальна характеристика творчості.
13. Інтерпретація теми екзистенційного вибору в романі Дж. Фаулза «Жінка французького лейтенанта».
14. Гра, проблема вибору і самовизначення героя в романі Дж. Фаулза «Волхв».

15. Загальна характеристика американської літератури XX ст. «Південна школа» і творчість В. Фолкнера.
16. Творчість Дж. Д. Селінджера («Над прірвою у житті», «Дев'ять оповідань»).
17. Розвиток американської драматургії. Типологія конфлікту і героя. Творчість Ю. О'Ніла.
18. Загальні тенденції літератури Латинської Америки у XX ст. «Магічний реалізм». «Новий латиноамериканський роман» і його художні можливості («Сто років самотності» Г. Гарсія Маркеса).
19. Постмодернізм як культурологічна категорія і тип творчого світобачення.
20. Творчість Т. Пінчона, Дж. Барта, Дж. Фаулза, Дж. Барнса, У. Еко, П. Зюскінда.
21. Феномен масової культури. Ідеологічний характер (уніфікація свідомості, формування «одновимірної людини») і вторинність поезії. Жанрові різновиди масової літератури.

## Рекомендована література:

### Підручники, посібники, хрестоматії, словники

Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / упоряд. : Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 952 с.

Антична література : навч. посібник / В. М. Миронова, О. Г. Михайлова, І. П. Мегела та ін. – К. : Либідь, 2005. – 480 с.

Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / [за ред. М. Зубрицької]. – [2-е вид., доповн.]. – Львів : Літопис, 2001. – 832 с.

Ващенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури кінця XIX – початку XX століття: навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)» / Ю. А. Ващенко, І. Р. Мурадова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 188 с.

Ващенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури XX століття : навч. посіб. [для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)»] / Ю. А. Ващенко, Г. С. Стовба. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. — 152 с.

Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця XX – початку XXI століть у контексті культурного плюралізму: Монографія / Н.О. Висоцька. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. – 456 с.

Висоцька Н. Концепція мультикультуралізму і питання естетики / Н. Висоцька // Питання літературознавства : наук. зб. — Чернівці : Рута, 2009. — Вип. 77. — С. 110—122.

Вісник Харківського університету. № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості / [відп. ред. доц. Ю. М. Безхутрий]. — Х., 1999. — 429 с. — (Сер. «Філологія»).

Денисова Т. Н. Історія американської літератури / Тамара Денисова ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. — 487 с.

Д'ячков С.В., Лиман С.І, Сорочан С.Б. Історія Середніх віків. Навчально-методичний посібник. - Харків: ХНУ, 2006.

Зарубіжні письменники : енциклопедичний довідник: у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005. — Т. 1 : А–К. — С. 51—53.

Історія зарубіжної літератури XIX століття : методичні вказівки для студентів денної та заочної форм навчання філологічного факультету і факультету іноземних мов / уклад. І. Р. Мурадова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 128 с.

Кравець О. М. Неоміфологізм в американській літературі XX — початку XXI століть: навчальний посібник для студентів філологічного факультету і факультету іноземних мов / Олена Миколаївна Кравець. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. — 96 с.

Ключові тексти Середніх віків і Відродження (Західна Європа). Навчально-методичний посібник. Львів: Український католицький університет 2021. – 300 с.

Література західноєвропейського середньовіччя : [навч. пос. для вузів] / Коллект. автор.: Висоцька Н. О., Каустов А.В., Ніколаєв Б.І., Горенко О.П. – Вінниця: Нова книга, 2005. 464 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Т. 2 / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. — К. : Академія, 2007. — 608 с.

Лучук І. Історія світової поезії : [посібник з «антологічним апендиксом»] / Іван Лучук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – Режим доступу : <https://www.bohdan-digital.com/catalog/hudozhnya-literatura/poeziya/603>.

Маценка С. До проблеми генеалогії героя: походження Зіґфріда із «Пісні про Нібелунгів» / Світлана Маценка. // *Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової* / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. – Львів : Українська академія друкарства, 2016. – С. 57–62.

Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. –К.: Педагогічна преса, 2014. -228 с.

Філософський енциклопедичний словник / голов. ред. В. І. Шинкарук ; НАНУ, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. — К. : Абрис, 2002. — 742 с.

Ортега-і-Гассет Х. Роздуми про Дон Кіхота / Хосе Ортега-і-Гассет. – К.: Дух і Літера, 2012. – С. 117–194

Паранько Р. Ренесансний дотепник та український переклад його «Дотепів» // *Браччоліні П. Вибрані дотепи* / Поджо Браччоліні ; перекл. з латин. і комент. Ростислава Паранька та ін. – Львів: Вид-ву УКУ, 2017.

Пастушок Г. Генеза та еволюція образу блазня в англійській літературі Середньовіччя та Відродження : автореф. дис. ... канд. філол. наук. / Галина Олексіївна Пастушок. – Миколаїв, 2013.

Скуратівський В. Мішель Монтень – замість післямови / Вадим Скуратівський. // *Монтень М. Пробі. / З фран. перекл. Анатоль Перепадя*. – К.: Дух і Літера, 2005. – Кн. 2. – С. 494–504.

Торкут Н. М. В. Шекспір: історія та драматичні хроніки / Н. М. Торкут // *Шекспір В. Історичні хроніки* / Перекл. з англ. – Х. : Фоліо, 2008. – С. 3–34.

Торкут Н. М. Письменник-єлизаветинець Барнабі Річ та формування новелістичної традиції в Англії / Н. М. Торкут // *Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки*. – 2015. – № 2. – С. 4–9. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn\\_2015\\_2\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn_2015_2_3)

Шалагінов Б. Меланхолія Вальтера фон дер Фогельвейде / Борис Шалагінов. // *Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової* / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. – Львів : Українська академія друкарства, 2016. – С. 63–80.

Шаповалова М. Питання теорії роману в «Дон Кіхоті» Сервантеса. / Марія Шаповалова. // *Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової* / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. – Львів : Українська академія друкарства, 2016. – С. 103–112.

Яременко Н. В. Історія зарубіжної літератури. Епоха Середніх віків та Відродження : навчальний посібник / Наталія Володимирівна Яременко, Наталія Євгенівна Коломієць. – Кривий Ріг, 2012. – 184 с.

## Антична література

Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / упоряд. : Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 952 с.

Антична література : навч. посібник / В. М. Миронова, О. Г. Михайлова, І. П. Мегела та ін. – К. : Либідь, 2005. – 480 с.

О. М. Кравець. Історія зарубіжної літератури (Антична література) / уклад. О. М. Кравець. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 28 с.

Пашенко В. І. Антична література / В. І. Пашенко, Н. І. Пашенко. – К.: Либідь, 2004. – 717 с.

Підлісна Г. Н. Антична література : навч. посіб. для студ. філолог. спец. вузів / Г. Н. Підлісна. – К. : Вища шк., 1992. – 255 с.

Мегела І. Історія давньогрецької літератури : курс лекцій / І. Мегела. – К. : Карпенко В. М., 2010. – 340 с.

Пашенко В. Театр еллінів і римлян / Вадим Пашенко // Античний театр : Есхіл, Софокл, Евріпід, Арістофан, Менандр, Плавт : Трагедії і комедії : для ст. шк. віку ; пер. з давнього. та латин. / упорядкування та передм. В. І. Пашенка. – К. : Веселка, 2003. – С. 5–28.

### **Середні Віки, Відродження**

Алексєнко О., Жлуктенко Н. Світ, що грає комедію // Шекспір В. Комедії і трагікомедії / Пер. з англ. – Х.: Фоліо, 2008. – С. 3–22.

Бандровська О. Шекспір у 9-му епізоді «Улісса» Джеймса Джойса: метафізика індивідуального та універсального (до проблеми «шекспірівського питання»). / Ольга Бандровська. // Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. – Львів : Українська академія друкарства, 2016. – С. 135–142.

Барка В. Пророцтво поета // Данте Аліг'єрі. Божественна Комедія : Рай / Данте Аліг'єрі ; перекладач, упоряд., автор передм. М. Стріха. — Львів : Астролябія, 2015. – С. 341–357.

Безсмертна Я.Л. Історія перекладу “Божественної комедії” Данте українською мовою (від І.Франка до Є. Дроб'язка) // Мовні і концептуальні картини світу. – 2012. – Вип. 41. – Ч. 1. – С. 73–80. Режим доступу:

[http://philology.knu.ua/library/zagal/Movni\\_i\\_konceptualni\\_2012\\_41\\_1/073\\_081.pdf](http://philology.knu.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2012_41_1/073_081.pdf)

Габлевич М. Світло Шекспірового храму : Статті. Переклади. / Марія Габлевич. – Дрогобич: Коло, 2016.

Гофф Жак Ле. Середньовічна уява / Жак Ле Гофф / Перекл. Я. Кравця. – Львів: Літопис, 2007. – Режим доступу: <http://1576.ua/books/3345>.

Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження : методичні вказівки з курсу для студентів філологічного факультету / Укл. : Г.С. Стовба. – 2-е вид. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 48 с.

Ключові тексти Середніх віків і Відродження (Західна Європа). Навчально-методичний посібник. Львів: Український католицький університет 2021. – 300 с.

Ковбасенко Ю. І. Література Середньовіччя: Посібник для учителів та студентів. – К., 2014. – Режим доступу: [http://elibrary.kubg.edu.ua/\(6053/1/Y\\_Kovbasenko\\_LS\\_21\\_GI-Serednyovicca.pdf\)](http://elibrary.kubg.edu.ua/(6053/1/Y_Kovbasenko_LS_21_GI-Serednyovicca.pdf)).

Козлик І.В. Світова література доби середньовіччя та епохи Відродження. Навч. Посібник.- Івано-Франківськ, 2011.- 344 с.

Курціус Е. Р. Європейська література і латинське середньовіччя / Ернст Роберт Курціус; Перекл. з нім. А. Онишка. – Львів : Літопис, 2007.

Література західноєвропейського середньовіччя : [навч. пос. для вузів] / Колект. автор.: Висоцька Н. О., Каустов А.В., Ніколаєв Б.І., Горенко О.П. – Вінниця : Нова книга, 2005 . - 464 с.

Література Середньовіччя / Автор-укладач Т.В. Баратова. – Харків: Веста: вид-во „Ранок”, 2001. – 64 с.

Давиденко Г.Й. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: [навч.пос.] / Акуленко В.Л., Давиденко Г.Й. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.

Поліщук Л. Б. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середні віки. Відродження : навч.-метод. посібн. / Л. Б. Поліщук. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017.

Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література : від античності до початку XIX ст. : іст.-естет. нарис. – К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 360 с.

Яременко Н. В. Історія зарубіжної літератури. Епоха Середніх віків та Відродження : навчальний посібник / Наталія Володимирівна Яременко, Наталія Євгенівна Коломієць. – Кривий Ріг, 2012. – 184 с.

### **Література XVII-XVIII ст.**

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII-XVIII століття [Текст] : навч. посібник / Г. Й. Давиденко, М. О. Величко ; МОН України, Глухівський держ. пед. ун-т ім. С. М. Сергєєва-Ценського. – К. : ЦУЛ, 2007. – 291 с. : іл., табл. – Додатки: С. 270-291.

Кирилюк З. В. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. [Текст] : методичний посібник для вчителя 5-9 класи / З. В. Кирилюк. – Тернопіль : Астон, 2002. – 259 с.

Ніколенко О.М. Бароко, класицизм, просвітництво: Література XVII-XVIII ст.; посібник для вчителя.- Харків, тов. «Веста», видавництво «Ранок», 2008,- 224 с.

Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку XIX сторіччя [Текст] : іст.-естет. нарис : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / Борис Борисович Шалагінов ; Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.». - 2-е вид. – К. : Києво-Могилянська академія, 2007. – 358 с. : іл. – Бібліогр. : С. 356-357.

Яременко Н.В., Коломієць Н.Є. Історія зарубіжної літератури XVII-XVIII століття: навчальний посібник.- Кривий Ріг, 2021.- 168 с.

### **XIX століття**

Анненкова О. С. Зарубіжна література XIX ст. : європейська реалістична проза 1830-1880 рр. [Текст] / О. С. Анненкова. – К. : Знання України, 2006. – 438 с.

Вашенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури кінця XIX – початку XX століття: навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)» / Ю. А. Вашенко, І. Р. Мурадова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 188 с.

Історія зарубіжної літератури XIX століття : методичні вказівки для студентів денної та заочної форм навчання філологічного факультету і факультету іноземних мов / уклад. І. Р. Мурадова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 128 с.

Лучук І. Історія світової поезії: [посібник з «антологічним апендиксом»] / Іван Лучук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – Режим доступу : <https://www.bohdan-digital.com> (сата Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. –К.: Педагогічна преса, 2014. -228 с.

Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. –К.: Педагогічна преса, 2014. -228 с.

Шалагінов Б. Б. Романтичний словник. До історії понять і термінів раннього німецького романтизму [Текст] / Борис Борисович Шалагінов ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.". – К. : [НаУКМА], 2010. – 138 с.

Шалагінов Б. Б. Класики і романтики : штудії з історії німецької літератури XVIII-XIX століть [Текст] / Борис Шалагінов. – К. : Києво-Могилянська академія, 2013. – 439 с.

Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література : від античності до початку XIX ст. : іст.-естет. нарис. – К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 360 с.

### **Література XIX – XX ст., XX ст.**

Алхімія слова живого. Французький роман 1945–2000 рр. : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / [авт.-упоряд. докт. філол. наук, проф. В. І. Фесенко]. – К. : Промінь, 2005. – 383 с.

Історія зарубіжної літератури XX ст. : навч. посіб. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 496 с.

Агеєва В.П. Упоряд.: Гендерна перспектива. - К.: Факт, 2004. - 254с.

Біла А. Футуризм / Анна Біла. – К. : Темпора, 2010. – 248 с.

Біла А. Сюрреалізм / Анна Біла. – К. : Темпора, 2010. – 208 с.

Бовсунівська Т. М. Теорія літературних жанрів : жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману / Т. М. Бовсунівська. – К. : КНУ, 2009. – 520 с.

Ващенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навч. посіб. [для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)»] / Ю. А. Ващенко, Г. С. Стовба. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. — 152 с.

Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця ХХ – початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму: Монографія/ Н.О.Висоцька. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. – 456 с.

Волощук Є. Відкриті питання модернізму (на матеріалі німецькомовних літератур) // Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання. – 2005- №1 (19)/ Є. Волощук. – К, 2005. – С.86-117.

Гаврилів Т.І. Феномен експресіонізму в німецькомовних літературах// Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання. – 2005. – №1 (19) / Тимофій Гаврилів. – К, 2005. – С.151–153.

Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму / Тамара Гундорова. – Вид. друге, перероблене та доповнене. – К. : Критика, 2009. – 448 с.

Денисова Т.Н. Історія американської літератури ХХ століття / Т. Н. Денисова. – Вид. дім «Київо-Могилянська академія», 2012. – 485 с.

Експресіонізм: Збірник наукових праць / колект. автор / уп. Тимофій Гаврилів. – Львів : ВНТЛ-Класика, 2004. – 175 с.

Зубрицька М. Архетипна критика і теорія / М. Зубрицька // Слово. Знак. Дискурс : Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. — Львів : Літопис, 1996. — С. 343–356.

Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / О. Забужко. — К. : Факт, 2006. — 160 с.

Літературознавча рецепція і компаративістичний дискурс: Моногр. / Р.Т. Гром'як, В.Т. Боднар, Р.А. Бубняк, та ін.; Ред., вступ, висновки Р.Т. Гром'як; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Каф.теорії л-ри і порівнял. літературознавства. Міжкафедр. лаб. славіст.-методол. студій. – Т.: Підруч. і посіб., 2004. – 368 с.

Лисенко І. (Кремінська І.) Проблема соціального міфологізму в сучасній науці : до історії питання / Інна Лисенко // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. —: матер. Міжнар. наук. конф. 10–12 верес. 2005 р. Ужгород (Україна) / [редкол. В. В. Барчан та ін.]. — Ужгород, 2005. — Вип. 9 : Українська література в загальноєвропейському контексті. — С. 181—186.

Лучук І. Історія світової поезії : [посібник з «антологічним апендиксом»] / Іван Лучук. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – Режим доступу : [https://www.bohdan-digital.com \(catalog/hudozhnya-literatura/poeziya/603\)](https://www.bohdan-digital.com/catalog/hudozhnya-literatura/poeziya/603).

Моклиця М. В. Модернізм у творчості письменників ХХ століття : навчальний посібник для вузів / М. В. Моклиця. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського університету ім. Лесі Українки, 1999. – 154 с.

Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / Соломія Павличко. – К. : "Либідь", 1999. – 448 с.

Павличко С. Д. Зарубіжна література: Дослідження та критичні статті / С. Д. Павличко. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 559 с.

Поліщук Я. Естетика міфу і міфологічний горизонт раннього українського модернізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.01.01 ; 10.01.06 / Я. О. Поліщук. — К., 2000. — 32 с.

Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : монографія / Я. Поліщук. — 2-ге вид., допов. і перероб. — Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. — 392 с.

Сенчук І. Ірландський модернізм кінця XIX – першої половини XX століть: Вільям Батлер Єйтс і Джеймс Джойс: навчальний посібник / Ірина Сенчук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 416 с.

Фесенко В.І., Висоцька Н.О., Заремба Т.Ф., Юрчук О.О. Курс лекцій «Література другої половини XX століття». – К.: Вид центр КНЛУ, 2005. – 118 с.

Шахова К. О. Нариси творчості зарубіжних письменників-реалістів XIX–XX століття / К. О. Шахова. – К. : Вища школа, 1975. – 184 с.

Червінська О. В. Рецептивна поетика. Історико-методологічні та теоретичні засади: [навч. посібник] / О. В. Червінська. – Чернівці : Рута, 2001. – 56 с.

Еліаде М. Священне і мирське. Міфи, сновидіння і містерії. Мефістофель і андрогін. Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання / Мірча Еліаде ; [пер. з нім., фр., англ. Г. Кьорян, В. Сахно]. — К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. — 591 с.

## ЗМІСТ ДОДАТКОВОЇ ПРОГРАМИ

### Предметний напрям – слов'янські літератури

#### ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

1. Художня література як вид мистецтва. Література та інші види мистецтва.
2. Поняття «художній образ», основні ознаки й функції. Принципи класифікації художніх образів.
3. Поняття про сюжет. Сюжет і фабула. Типи сюжетів (хронікальний, концентричний).
4. Загальна характеристика літературних родів і жанрів.
5. Літературні напрями та течії.

#### ЛІТЕРАТУРА XI – XVIII ст.

1. Особливості давньоруської літератури, її періодизація. Жанри та стилі давньої літератури.
2. Література Київської Русі. «Повість минулих літ» як літературна пам'ятка (основні ідеї та їх художнє втілення, принципи побудови, особливості літописного оповідання; стиль монументального історизму та епічний стиль у зображенні світу та людини).
3. Ідейно-художня та жанрова своєрідність «Слова про похід Ігорів». Зв'язок «Слова...» із фольклором. Проблема авторства і часу написання пам'ятки.
4. Література XV століття. Творчість Єпіфанія Премудрого.
5. Література XVI століття. Виникнення публіцистики.
6. Нові тенденції в літературі XVII сторіччя. Зміни в жанровій системі. Особливості бароко у різних слов'янських літературах.
7. Особливості розвитку слов'янських літератур доби Просвітництва. Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури «високого» бароко. Синтез у творах письменника традицій фольклору, української та європейських літератур. Бароківі та просвітницькі тенденції стилю поета.
8. Класицизм у слов'янських літературах. Класицизм як творчий метод, його естетичні засади та поетика. Система жанрів класицизму.
9. Сентименталізм як творчий метод. Особливості сентименталізму в слов'янських літературах.

#### ЛІТЕРАТУРА XIX ст.

1. Основні етапи розвитку літератури першої половини XIX ст. Співвідношення літературних напрямів та течій: класицизму, сентименталізму, романтизму та реалізму в слов'янських літературах.
2. Романтизм як цілісна естетична система (ідеал і дійсність, характери та обставини, духовний світ романтичного героя та емпірика життя, герой та автор, «земне» та «небесне», слово та музика, жанрове та стиліове новаторство тощо). Типологія та жанрова система романтизму.
3. Історичні, соціально-психологічні та естетичні передумови формування романтизму.
4. Формування реалізму як літературного напрямку в слов'янських літературах (поетика, принципи зображення, жанри). Формування реалістичного типу художньої свідомості: міра

соціального детермінізму в мотивуванні концепції особистості, типологічне та індивідуальне, витоки діалогізму та психологізму в літературі.

5. Поява різних теоретико-естетичних платформ у слов'янських літературах другої половини XIX століття, оформлення їх у літературні напрямки та боротьба між ними. Полеміка про призначення мистецтва та позитивний «герой часу». Реалізм (позитивізм) у слов'янських літературах.
6. Якісні зміни в літературі 1860–1870-х рр.: динаміка зміни типового «героя часу», демократизація літератури; нова постановка проблеми народу; формування різних течій у реалізмі, особливості ідейно-художньої системи кожної з них; жанрові зміни в літературі; нові напрями та тенденції в поезії.
7. Міжслов'янські літературні зв'язки у XIX столітті. Українська література у загальнослов'янському літературному контексті.
8. Літературно-критичні статті І. Франка, присвячені творчості слов'янських письменників.

#### СЛОВ'ЯНСЬКІ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ. (1890 – ПОЧАТОК 1920-Х РОКІВ)

1. Загальна характеристика літературного процесу кінця XIX – початку XX століття (1890-ті – початок 1920-х років). Проблема кризи реалізму в критиці рубежу століть. Створення філософської та естетичної бази для виникнення нереалістичних течій у літературі та мистецтві кінця XIX – початку XX століття. Ідея синтезу мистецтв. Генезис, філософсько-художні основи, етапи розвитку та типологія символізму в слов'янських літературах. Складність і своєрідність розвитку слов'янських літератур наприкінці XIX – на початку XX ст. Різноманітність літературних течій та угруповань.
2. Неоміфологізм у слов'янських літературах. Символістський роман-міф. Багатозначність, інтертекстуальність образів, жанротворча та концептуальна роль символічних сюжетних ситуацій та мотивів.
3. Неокласицизм, неоромантизм, неореалізм у слов'янських літературах. Естетичні принципи, жанри, проблематика та поетика.

#### ЛІТЕРАТУРА XX СТ.

1. Загальна характеристика літературного розвитку слов'янських літератур у XX столітті.
2. Феномен літератури слов'янського літературного зарубіжжя. Поезія, драматургія, проза. «Празька школа».
3. Жанрово-стильова різноманітність прози другої половини XX ст. Основні літературні напрями другої половини XX століття (соцреалізм, постмодернізм, постреалізм). Повернення в літературу спадщини несправедливо забутих письменників.
4. Постмодернізм та його специфіка у слов'янських літературах. Світоглядні, філософські, естетичні принципи, поетика постмодернізму.
5. Характеристика загальних закономірностей літературного процесу кінця століття. Постмодерністська проза 90-х років. Розмаїття стильових та естетичних уподобань письменників. Концептуалізм, його мистецька система. Реалістична традиція: криза та переосмислення. Постреалізм як нова художня система. Гіпотеза про постреалізм.

#### СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / пер. з англ. О. Погинайко. Київ: Смолоскип, 2008. 360 с.
2. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання. Київ, 2006. 510 с.
3. Галич О.А. Теорія літератури: Підручник / Галич О.А., Назарець В., Васильєв Є. / За наук. ред. Олександра Галича. Київ, 2001. 488 с.

4. Дашкевич М. Г., Руденко Г. Г. Вступ до літературознавства: Навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 26 с.
5. Іванишин П. В. Теорія будови та інтерпретації літературного твору : навчальний посібник. Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2009. 78 с.
6. Класичні та посткласичні літературні стратегії у просторі сучасної культури: колективна монографія / під ред. І.І. Московкіної, Т. А. Шеховцової. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 244 с.
7. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
8. Лексикон загального та порівняльного літературознавства ; [за ред. А. Волкова, О. Бойченка, І. Зварича та ін.]. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
9. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / авт.-уклад. Ковалів Ю. В. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
10. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та інші. Київ: ВЦ «Академія», 1997. 762с.
11. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
12. Мітосек З. Теорії літературних досліджень / пер. з пол. В. Гуменюк. Сімферополь, 2003. 407 с.
13. Просалова В. А. Інтертекстуальний аналіз: теорія і практика. Навчальний посібник. Вінниця, 2019. 206 с.
14. Русін Р. Художній образ: від класики до постмодерну: монографія. Київ: Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2015. 206 с.
15. Наливайко Д. С. Теорія літератури й компаративістика: Статті-розвідки Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
16. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття; [за ред. М. Зубрицької] ; [пер.]. Львів: Літопис, 1996. 634 с.
17. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / Упоряд. Б. Бакули: За заг. ред. В. Моренця: Пер. з польськ. С. Яковенка. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.
18. Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе / пер. з франц. Є. Марічева. Київ: ВД "Києво-Могилянська академія", 2006. 162 с.
19. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті: в 5 т. / гол. ред. Г. Д. Вервес. Київ: Наук. думка, 1987–1994.
20. Українська літературна енциклопедія/[ ред. кол.: Дзеверін І.О. (відп. Ред.) [ та ін.]/ К.: Гол. Ред. УРЕ ім. П.М.Бажана, 1988. Т.1:А-Г, 1988.536с. Т.2. Д-К, 1990. 576 с.
21. Шеховцова Т. А. Інтертекстуальність художнього твору: навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 80 с.
22. Allen G. Intertextuality. London and New York, 2000. 244 p.
23. Genette G. Palimpsestes. La Litterature au second degree. Paris: Editions du Seuil, 1982. 467 p.

24. Jenny L. La strategie de la forme. Poetique. 1976. № 27. P. 257-281.
25. Lachmann R. Concepts of Intertextuality. Issues in Slavic Literary and Cultural Theory. Bochum: Universitätsverlag Dr. Norbert Brockmeyer, 1989. P. 391-400.

### **Мережеві джерела**

1. Розділ «Літературознавство» на сайті «Бібліотека української літератури»: <https://www.ukrlib.com.ua> <http://papusha.at.ua/index/0-6>
2. е-бібліотека «Чтиво» <http://chtyvo.org>. <https://slavistik-portal.de/en/>
3. [http://chtyvo.org.ua/authors/Antolohiia/Slovo\\_Znak\\_Dyskurs\\_Antolohiia\\_s\\_vitovoi\\_literaturno-krytychnoi\\_dumky\\_KhKh\\_st/](http://chtyvo.org.ua/authors/Antolohiia/Slovo_Znak_Dyskurs_Antolohiia_s_vitovoi_literaturno-krytychnoi_dumky_KhKh_st/)
4. <https://cercll.arizona.edu/blog/llcommons/>
5. [https://en.wikisource.org/wiki/Portal:Slavic\\_languages\\_and\\_literatures](https://en.wikisource.org/wiki/Portal:Slavic_languages_and_literatures)
6. <https://sites.google.com/site/ukrainskafilologia/home/>
7. Українська Літературна Енциклопедія: електронна версія видання: т. 1-3 / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; Редкол.: І. О. Дзевєрін (відповід. ред.) та ін. Київ: Голов. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1988, 1990, 1995. URL: <http://litopys.org.ua/ulencycl/ule.htm>

### **ЗМІСТ ДОДАТКОВОЇ ПРОГРАМИ** **Предметний напрям – слов'янські мови**

#### **ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ**

1. Слово як основна одиниця, його основні ознаки та функції.
2. Лексичне значення слова. Багатоаспектність вивчення лексичного значення у сучасній лінгвістиці. Основні типи лексичних значень слова. Структура лексичного значення. Типологія сем.
3. Моносемія та полісемія. Питання про лексико-семантичні варіанти багатозначного слова. Способи утворення полісемії. Метафора та метонімія як види перенесення найменувань та переосмислення значень.
4. Лексична омонімія. Типи лексичних омонімів за походженням та структурою.
5. Лексичні синоніми. Синонімічний ряд та його домінанта. Синонімічне гніздо. Типи синонімів, їх семантичні та стилістичні функції. Словники синонімів.
6. Антонімія. Структурні та семантичні типи антонімів. Словники антонімів.
7. Системні відносини у лексиці: парадигматичні, синтагматичні, епідигматичні відносини.
8. Склад лексики за стильовою приналежністю та емоційно-експресивною забарвленістю.
9. Фразеологія. Концепція фразеологічної одиниці.
10. Лексикографія. Лінгвістичні та енциклопедичні словники. Тлумачні словники як основний лексикографічний тип (загальна характеристика).

#### **ФОНЕТИКА. ФОНОЛОГІЯ. ОРФОЕПІЯ.**

1. Описова, історична, порівняльна, загальна фонетика. Методи вивчення фонетики. Практичне значення фонетики. Зв'язок фонетики з іншими розділами мовознавства.

2. Фонетичне членування мовного потоку. Фраза, мовленнєвий такт (синтагма), фонетичне слово. Сегментні та суперсегментні фонетичні одиниці.
3. Мовний апарат людини. Функціонування різних частин артикуляційного апарату в процесі створення мовлення. Активні та пасивні органи мови. Інструментальні методи вивчення артикуляції звуків.
4. Артикуляційна характеристика голосних звуків. Акомодація. Голосні в ненаголошеній позиції: редукація голосних.
5. Артикуляційна характеристика приголосних. Шумні (глухі та дзвінкі) та сонорні приголосні. Тверді та м'які приголосні, їх артикуляційні відмінності. Класифікація приголосних за місцем і способом створення.
6. Визначення звуку з акустичної точки зору. Висота, сила, тривалість та тембр – основні акустичні характеристики звуку мови. Акустична класифікація звуків мови.
7. Склад. Типи складів. Різні теорії мови (експіраторна, сонорна, динамічна, теорія м'язової напруги та ін.). Основні правила складоподілу.
8. Словесний наголос.
9. Інтенація.
10. Концепція фонем.
11. Склад голосних фонем
12. Склад приголосних фонем.
13. Орфоепія. Поняття орфоепічної норми..

### *МОРФЕМІКА ТА СЛОВОТВІР*

1. Теоретичне та практичне значення морфеміки.
2. Процедура морфемного аналізу. Членовані та нечленовані слова. Словники морфем, їхні завдання. Науковий морфемний аналіз у порівнянні зі шкільним розбором слова за складом.
3. Корінь слова.
4. Морфологічні та неморфологічні способи словотворення. Проста та комбінована афіксація. Складання, види складання. Абревіація.
5. Словотвірний тип. Пізнавальна цінність поняття «словотвірний тип». Продуктивність – непродуктивність, формальна та семантична регулярність словотвірного типу. Узуальне та okazіональне словотворення.
6. Словотвірне значення. Роль словотвірного значення у формуванні лексичного значення похідного слова.

### МОРФОЛОГІЯ

1. Предмет та завдання морфології. Слово та словоформа. Словоформа як об'єкт вивчення у морфології.
2. Поняття парадигми, типи парадигм. Граматичне значення (ГЗ), засоби та способи його вираження. Відмінність ГЗ від лексичного та дериваційного.
3. Морфологічна категорія (МК) як система протиставлених один одному граматичних значень, виражених певними граматичними показниками.
4. Самостійні та службові частини мови. Принципи виділення частин мови: семантичний, морфологічний, синтаксичний.
5. Частина мови як лексико-граматичний клас слів і частина мови як граматичний клас слів.
6. Числівники та займенники як дискусійні класи слів. Компромісність традиційного розподілу слів за частинами мови як відображення мовної асиметрії.
7. Іменник як частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників. Морфологічна категорія числа як словозмінна категорія. Морфологічна категорія роду як класифікаційна (несловозмінна) категорія іменників.
8. Категорія відмінка як словозмінна змістовна морфологічна категорія.

9. Прикметник як частина мови.
10. Граматичні ознаки числівників..
11. Різні підходи до статусу частини мови займенникових слів. Займенники як дейктичні слова.
12. Семантичні та граматичні властивості дієслова.
13. Перехідні та неперехідні дієслова. Зворотні дієслова. Значення та функції постфіксу -ся, його багатозначність. Дієслівна категорія стану.
14. Вид як класифікаційна семантична морфологічна категорія..
15. Словозмінні категорії дієслова.
16. Дієприкметник як непередикативна форма дієслова. Утворення форм дієприкметників.
17. Категоріальне значення, синтаксичні зв'язки та функції, незмінність прислівників. Означальні та обставинні прислівники. Ступені порівняння якісно- означальних прислівників. Питання щодо слів категорії стану.
18. Основні класифікації прийменників, сполучників, часток.

### СИНТАКСИС

1. Предмет синтаксису. Синтаксичні одиниці: одиниці докомунікативного рівня - синтаксема, словосполучення; комунікативного рівня - речення (просте і складне). Зв'язок синтаксису із фонетикою, морфологією, семантикою, словотвором.
2. Словосполучення як синтаксичне явище. Поняття номінації та номіналізації. Асиметрія форми та змісту на рівні словосполучення. Відмінності словосполучення від речення та слова.
3. Просте речення як комунікативна одиниця.
4. Семантико-синтаксичні категорії простого речення: головні компоненти (суб'єкт та предикат), поширювачі (речення та прислівні).
5. Принципи класифікації простих речень у шкільній та науковій граматиці..
6. Поняття про ускладнене речення.
7. Складне речення: граматична природа, структура, значення, засоби зв'язку. Пунктуація.
8. Основні структурно-семантичні типи безсполучникових складних речень. Роль інтонації та лексико-граматичних засобів зв'язку у безсполучниковому реченні. Питання їх класифікації. Пунктуація.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### Славістика

1. Баран В. Д. Давні слов'яни. Київ, 1998.
2. Глущенко В. А. Період східнослов'янської мовної єдності в працях О. О. Шахматова. *Мовознавство*. 1993. № 2.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2003.
4. Леута О. І. Старослов'янська мова: підручник. Київ, 2001.
5. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: Підручник. Київ, 2013.
6. Майборода А. В. Старослов'янська мова. Київ, 1975.
7. Півторак Г. П. Проблема східнослов'янської прамови. *Мовознавство*: доп. та повідомл. на IV Міжнар. Конгресі українців ; відп. ред. В.Німчук. Київ, 2002.
8. Тараненко О. О. Мова Київської Русі: вузол історико-лінгвістичних і політико-ідеологічних проблем. *Мовознавство*. 1993. № 2.
9. Чучка П. П. Вступ до слов'янської філології: навч. посіб. Ч. 1. Київ, 1988.

10. Чучка П. П. Вступ до слов'янської філології: Навч посіб. Ч. 2. Київ, 1989.
11. Юсип-Якимович Ю. В., Шимко О. В. Старослов'янська мова: навч. посіб. Київ, 2009.

### ***Мовознавство***

12. Арібжанова І. М. Сучасна українська мова: Базові поняття синтаксису: навч. посіб. Київ, 2016.
1. Бабій І. М., Лісняк Н. І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Тернопіль, 2006.
2. Бикова Л. О., Чернцова О. В. Теорія і практика морфемного аналізу. Харків, 2006.
3. Вакарюк Л. О. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль. 2010.
4. Доброльожа Г. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Дієслово та його форми. Службові частини мови. Житомир, 2021
5. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк, 2001. URL: [http://litmisto.org.ua/?page\\_id=15](http://litmisto.org.ua/?page_id=15)
6. Захлюпана Н. М., Кузьма І. Т., Кутня Г. В. Морфологія: навчально-метод. посібник. Львів, 2009.
7. Крижанівська О. І. Історія української мови. Історична фонетика. Історична граматики. Київ, 2010.
8. Купчинська З., Пілецький В. Історична граматики української мови. Львів, 2014.
9. Литвин І. Зіставна фонетика української, російської та польської мов. Черкаси, 2018.
10. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. І. Відень, 1997.
11. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. II . Відень, 1998.
12. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. III . Відень, 2000.
13. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. IV. Відень, 2000.
14. Нариси з історії українського словотворення (іменникові конфікси) / П. І. Білоусенко, І. О. Іншакова, К. А. Качайло, О. В. Меркулова, Л. М. Стовбур. Запоріжжя–Кривий Ріг, 2010.
15. Олексенко О. А., Павлова І. А. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навч. посіб.. Харків, 2018.
16. Плющ М. Я. Граматики української мови: У 2 ч. Ч. I. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ, 2005.
17. Плющ М. Я. Граматики української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. 2-ге вид., доп. Київ, 2010.
18. Попова І. С. Синтаксис простого речення (на матеріалі «Щоденників» Олеся Гончара): курс лекцій. Дніпро, 2017.
19. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава, 2011.
20. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія. Київ, 1981.
21. Чернобров Ю. А. Історія синтаксичних термінів української мови: XIX –

- перша половина XX ст.: [монографія]. Київ, 2019.
22. Чернцова Е. В. Дискурсивне варіювання когнітивної семантики слова: досвід інтегрального дослідження (на матеріалі дієслівних предикатів *казаться, показаться, девербатива кажимость, парентези кажется*) монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 428 с.
  23. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підруч.: [для студ. вищ. навч. закл.]. 2-ге вид., доп. Київ, 2010.

### Мережеві джерела

<https://slavistik-portal.de/en/>  
<https://cercll.arizona.edu/blog/llcommons/>  
[https://en.wikisource.org/wiki/Portal:Slavic languages and literatures](https://en.wikisource.org/wiki/Portal:Slavic_languages_and_literatures)  
<https://www.balticmedia.com/translate-languages/slavic-languages/>  
<https://sites.google.com/site/ukrainskafilologia/home/movoznavcij-cikl/morfologia>  
<http://ukrajinskamova.org.ua/morfolohiya-slovotvir-i-syntaksys/>  
 Блог професора О. Пономарева: <https://www.bbc.com/ukrainian/topics/ponomariv>.  
 Мова – ДНК нації / освітній проєкт: <https://ukr-mova.in.ua/>  
 Електронний підручник з сучасної української мови.  
 URL: <http://linguist.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/index.htm>  
 Нова мова. Проєкт розвитку української мови URL: <http://www.novamova.com.ua/217.html>.  
<https://ukrainskamova.com/>  
<http://sum.in.ua/>  
<http://xn--80aafnzkiym.xn--j1amh/11/12>  
<https://ukrainianlessons.com/>  
<http://movomarafon.in.ua/>  
<https://slovotvir.org.ua/>  
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

Голова предметної комісії \_\_\_\_\_ Олена МАТУШЕК

Програму затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол засідання приймальної комісії № 2 від 20 березня 2025 р.

Відповідальний секретар приймальної комісії  
 \_\_\_\_\_ Ганна ЗУБЕНКО